

Školitelský posudek diplomové práce
Martina Kuželková: Překlad písňových textů Vladimíra Vysockého do češtiny

Diplomantka si zvolila téma, které je – vzhledem k populárnosti V. Vysockého v současném Rusku i jinde ve světě – napodiv málo zastoupeno nejen ve studentských kvalifikačních pracích, ale rovněž v translatologicky zaměřené odborné literatuře a v recenzích překladů z Vysockého tvorby. Jen v českém prostředí přitom existuje celá řada pokusů o překlad jeho písní, které nabízejí široké pole pro nejrůznější druhy srovnávacích analýz. Stačí nahlédnout do bibliografie dané diplomové práce, abychom se přesvědčili, že Vysockému a jeho překladatelům zůstává česká translatologie mnoho dlužna.

Těžištěm celé práce jsou tři Vysockého písně, a to vždy ve třech různých překladech (J. Moravcové, M. Dvořáka a J. Nohavici). Výchozí texty jsou zvoleny vhodně: nabízejí pohled na žánrově i obsahově různé typy písňové tvorby ruského barda a současně jsou pro jeho dílo reprezentativní. Záměrně úzký výběr rozebíraných textů dále diplomantce umožnil proniknout do větší hloubky, než tomu bývá u obdobných prací, které se snaží postihnout celý soubor výchozích textů, ne-li autorovo dílo jako celek.

Úvodní části práce, věnované vzniku a vývoji autorské písně jako hraničního žánru, spojujícího hudbu a poezii, a dále Vysockého životu a dílu, zasazenému do dobového kontextu, jsou výkladem širších souvislostí, do kterých jsou následně zasazeny konkrétní srovnávací analýzy. Výklad je dobře strukturován a především vyzdvihuje to nejpodstatnější. Diplomantce podařilo vyhnout obvyklé chybě, kdy předmět vlastní translatologické analýzy jen málo souvisí s obecným úvodním přehledem.

K diplomantčinu výkladu mám jen dvě výhrady: (1) místy působí poněkud frázovitě, zejména v místech, kde je charakterizována Vysockého osobnost či charakter jeho písňové tvorby. Věty typu *odhaloval hříchy demoralizované společnosti bez kázání a blahosklonnosti* (s. 15) či *zlodějíci, vězni, prostitutky..., ti všichni tvoří jeden společenský organismus a spoluutvářejí tragičnost jeho existence* (s. 15) apod. působí, jako by byly převzaty ze starších, rozuměj předlistopadových, pojednání o autorově díle; (2) celému výkladu, který je z velké části zjevně kompilací sekundární literatury, by prospělo, kdyby v něm byly důsledněji uváděny odkazy na zdroje, případně odhaleny přímé (či doslovné) citace. Ostatně, i tam, kde odkazy jsou, jsou uvedeny neúplně a nesprávně (viz odkazy na Vilikovského a Levého na s. 26).

Jistá frázovitost, charakteristická pro úvodní kapitoly, je ve velkém kontrastu k trefným formulacím a originálním pojmenováním v analytické (hlavní) části práce. Tyto analýzy ovšem považuji za mimořádně zdařilé nejen po stránce jazykové. Všechny mají logickou strukturu a jsou velmi precizní, zejména v interpretacích. Mé drobné výhrady se týkají pouze několika málo komentářů stylistického vyznění některých míst překladů: např. si nejsem tak jist tvrzením na s. 48, v němž diplomantka uvádí v souvislosti s promluvou „starého papouška“, že „v překladech Moravcové a Dvořáka není patrná žádná ironie, ani žádný humor“, zatímco Nohavica „pomocí (ne)logické spojky *čímž* z papouška dělá komickou postavu“; dále příliš nesouhlasím s komentářem na s. 58 ohledně slov „najust“ a „nazlost“ – nemyslím si, že by je Moravcová musela od něčeho „odvozovat“, existovala totiž už před jejím překladem).

Ve všech třech analýzách oceňuji zejména logickou návaznost a naprostou srozumitelnost jednotlivých komentářů (ani jedna z těchto kvalit zdaleka není v diplomových pracích z dějin překladu samozřejmostí). Za velmi užitečné pokládám rovněž výklady o metrické a temporytmické struktuře Vysockého veršů a jejich překladů. Diplomantce se v tomto směru podařilo přesvědčivě doložit, které z překladů jsou, zjednodušeně řečeno, „zpívatelné“ a které nikoli. Za zmínku stojí rovněž 5. kapitola, věnovaná Vysockému v českém kontextu, která v hrubých, leč informačně důležitých rysech shrnuje českou recepci autorovy tvorby.

Závěrem nemohu nezmínit drobná přehlédnutí v interpunkci, v přepisu některých ruských jmen (s. 13, s. 31) a názvů (např. s. 20, s. 30) a výjimečně také v pravopisu některých slov (s. 64). Práce by rovněž zasloužila trochu pečlivější korekturu, jež by eliminovala překlepy. Celkově však tuto diplomovou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji, aby byla hodnocena známkou **v ý b o r n ě**. Vybrané části z analytických kapitol pak doporučuji k publikaci v podobě uceleného článku.

V Praze 11. září 2011

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.